

DANI TAY DAR DAVA DA RELER KURULUNA
Gönderilmek Üzere
T.C. DANI TAY 8. DA RES NE

Dosya no: 2024/6234 E.
2026/1948 K.

YÜRÜTMEN N DURDURULMASI STEML D R.

-

DAVA KONUSU:

Davalı Milli E itim Bakanlı ı tarafından "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli" olarak tanıtılan ve 27/05/2024 tarihinde Milli E itim Bakanlı ı tarafından onaylanarak yürürlü e giren e itim programı de i ikli i bir bütün halinde TAMAMI yetki, ekil, sebep, konu, amaç yönlerinden hukuka, Anayasaya, A HM ve AYM içtihatlarına, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi kararına, 1739 sayılı Milli E itim Temel Kanununa aykırı olması nedenleriyle, tamamının iptali ile yürütmesinin durdurulması talebimizden olu an davada, Danı tay 8. Daire tarafından 2024/6234 E. ve 2026/1948 K. sayılı karar ile davamızın reddine karar verilmi olup söz konusu karar hukuka aykırı oldu undan ilgili karara ili kin öncelikle temyiz istemimizin kabulü ile söz konusu hukuka aykırı Danı tay 8. Daire kararının bozularak, haklı davamızın kabulüne ve söz konusu e itim programına ili kin idari i lemin yürütmesinin durdurulmasına karar verilmesi talebimizden ibarettir.

KARARIN YAYIM TAR H : 02.04.2026

AÇIKLAMALAR :

Öncelikle Belirtmek isteriz ki; model isminde de geçti i gibi bir bütün programdır. Ortak metin 26 bran ın (e itim programlarının) tamamına yön veren ideolojik orjini olu turmakta, e itim programının bütününe etki edecek ilke-kural ve kavramları düzenlemektedir. Dolayısıyla bir ortak perspektife (metnin bir ba ka deyi iyle manzumeye) dayanan B R BÜTÜN HAL NDEK PROGRAMIN kimi kısımlarının cümle cümle bölünmesi, cümle cümle ayıklanması bilimsel, sosyolojik ve dahi hukuksal olarak mümkün de ildir.

Ayrıca dava konusu e itim programının tamamına yöne veren "Ortak Metin" bölümünün di er 26 programdan ayılması da mümkün olmayıp, bu ortak metine dayandı ı söylenen 26 bran programı da tam da ortak metine dayandırılması sebebiyle laiklik ilkesinden kopmaktadır.

Sonuç olarak temel bilimsel ve anayasal sorun, tüm programa yön veren ortak metnin NANÇ TEMELL bir e itim modeline dayanmasıdır.

"Ortak Metin", "Ö RET M PROGRAMLARININ PERSPEKT F " ba lıklı 5. Sayfasında bu perspektifi tarif ederken "hikmet üzerinde yükselen medeniyet" tanımıyla giri yapmaktadır. "H KMET" SÖZCÜ ÜNÜN Türk Dil Kurumu Sözlü ündeki anlamlarından ikisi öyledir:

"Tanrı'nın insanlar tarafından anla ılamayan amacı"

"Bir eyin olu undaki akıl erdirilemeyen gizli sebep"

Görülece i üzere ortak metnin programın bütününe yönelik "ö retim programları perspektifi" tanrısal gizem ve/veya mistik gizem tasarımı üzerine dayanmaktadır. Hatta metin medeniyeti (toplumu) dahi bu kavrama dayandırmaktadır. Cümlelerin bu ekilde sofistike kurulu u, kimi yerlerde dolaylanan temel hedef olan dinselle mi e itim amacını (DAR EM N AMACINI) gizlemeye yetmemektedir.

Keza Ortak metnin 7. Sayfasında "insanın kalbi inançları temsil etti i" anlatılırken, devamında 9. Sayfada "*inançlarıyla uyumlu ekilde dü ünerek karar vermek*" hedefi ortaya konmaktadır.

Buna benzer pek çok kısım a a ıda Danı tay 8. Dairesinin 2024/6234 E. ve 2026/1948 K. sayılı kararıyla davanın reddine karar vermi oldu u dava dilekçemizde detaylarıyla anlatılmı tır.

DAVACININ HUKUK YARARI VE MENFAAT NE L K NAÇIKLAMALARIMIZ:

Milli E itim Bakanlı ı tarafından "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli" olarak tanıtılan ve 27/05/2024 tarihinde onaylanarak yürürlü e giren e itim programı, ülke çapında uygulanacak

düzenleyici i lem niteliindedir.

Müvekkil üle Özsoy Boyunsuz, Anayasa Hukuku Profesörü ve Laiklik Meclisi üyesidir. Ülkenin anayasal güvencelerinin korunması, e itim modelinin anayasal laiklik ilkesi ve bilimsel ilkeler çerçevesinde verilmesinde ve düzenlenmesinde, anayasal yurtta lık temelinde me ru ve güncel menfaati vardır. Ayrıca di er davacı küçü ün velisi olarak, davacı küçü ün alaca ı e itim ve de erlerinin belirlenmesinde yasal, me ru, aktüel menfaati vardır.

Velayet altındaki di er davacı küçü ün de buna paralel olarak, e itiminin ve gelece inin tayin edilmesi noktasında bu davayı açmakta menfaati vardır.

Di er davacı da hem kendi adına, hem ilkö retim ö rencisi olan davacı I IK Boyunsuza velayeten laik e itim talebiyle dava açmaktadır.

Anayasanın "Cumhuriyetin nitelikleri" ba lıklı 2. maddesinde; "Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanı ma ve adalet anlayı ı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçili ine ba lı, ba langıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir." içeriklidir. T.C. Anayasası'nın "Yargı yolu" *ba lıklı* 125. maddesinde; "darenin her türlü eylem ve i lemlerine kar ı yargı yolu açıktır." denilmek suretiyle idarenin tüm i lemlerinin yargı denetime tabi oldu u belirtilmi tir. "Hak arama hürriyeti" ba lıklı 36. maddesinde de; "Herkes, me ru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınmaz." ifadeleriyle, herkesin idarenin her türlü eylem ve i lemlerine kar ı yargı yoluna ba vurulaca ı anla ılmaktadır.

Davalı Milli E itim Bakanlı ı tarafından "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli" nin iptalini talep etmekte müvekkillerin "hukuki yararı" bulunmaktadır.

Danı tay 4. Dava Dairesi'nin 2015/3981 E., 2016/3602 K., 21/11/2016 T. sayılı kararında; *" dari yargıda davacının (ki i ve toplulukların) idari i lemle ciddi ve makul, maddi ve manevi bir ili kisinin bulundu unun anla ılması dava açma ehliyeti için yeterlidir. pthal davalarındaki subjektif ehliyet ko ulu, do rudan do ruya hukuk devletinin yapılandırılmasına ve sürdürülmesine ili kin bir husus olup ki isel menfaat ihlali kavramının, idari i lemlerin hukuka uygunlu unun iptal davası yoluyla denetlenmesini engellemeyecek bir biçimde anla ılması gerekmektedir.*

Ayrıca, özellikle e itim, çevre, tarih ve kültürel de erlerin korunması gibi kamu yararını ilgilendiren konularda dava açma ehliyetinin geni yorumlanması çevreyi geli tirmeyi, çevre sa lı ını korumayı ve çevre kirlili ini önlemeyi devlete bir ödev olarak veren, herkesin sa lıklı ve dengeli bir çevrede ya ama hakkına sahip oldu unu belirten Anayasa'nın 56. maddesinin zorunlu bir sonucudur." denilmektedir.

Danı tay dari Dava Daireleri Genel Kurulu'nun 1997/195 Esas, 13/06/1997 tarihli ve 1997/400 sayılı kararında da dava açma ehliyetinin subjektif unsurunun dar yorumlanmaması gerekti i belirtilmi tir; "... ki isel, me ru ve güncel bir menfaat alakasının varlı ı taraf ili kisinin kurulmasında

yeterli sayılmakta ve bu husus davanın niteli ine ve özelli ine göre idari yargı yerlerince belirlenmekte, davacının idari i lemlerle ciddi ve makul maddi ve manevi bir ili kisinin bulundu unun anla ılması, dava açma ehliyetinin varlı ı için yeterli sayılmaktadır.

" ptal davaları ile idari i lemlerin hukuka uygun olup olmadı ının saptanmasına, hukukun üstünlü ünün sa lanmasına, böylece de idarenin hukuka ba lılı ının belirlenmesine, sonuçta hukuk devleti ilkesinin gerçekleştirilebilmesine olanak sa landı ından bu davalarda menfaat ili kisinin dar yorumlanmaması gerekmektedir."

Danı tay ve dari Dava Daireleri Genel Kurulu söz konusu kararları çerçevesinde, hukuk devleti ilkesi gere i olarak dava açma ehliyeti geni yorumlanmalıdır.

Dava konusu düzenleyici i lem ve buna dayalı laik olmayan e itimin uygulanması telafisi imkansız sonuçlara sebep olacaktır. lemin hukuka, Anayasaya, kanuna aykırılı ı da açıktır.

2-2577 sayılı dari Yargılama Usulü Kanunu'nun 27. maddesine uyarınca, idari i lemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkansız zararların do ması ve idari i lemin açıkça hukuka aykırı olması artlarının birlikte gerçekleştirilmesi durumunda, yürütmenin durdurulmasına karar verilecektir. Anayasal güvence kapsamında olan e itim hakkında telafisi zor zararların ortaya çıkmaması ve idari i lemin açıkça hukuka aykırı olması sonucunda yürütmesinin durdurulmasına karar verilmelidir.

3-Davamıza konu idari i lemin sebep, amaç ve konu unsurları yönünden açıkça hukuka aykırı oldu undan söz konusu i lemin uygulanması halinde; telafisi güç veya imkansız zararların do aca ı a ikar oldu undan ve uygulanmakla etkisi tükenece inden, **idarenin savunması alınmaksızın davaya konu idari i lemin yürütmesinin durdurulmasına** ivedilikle karar verilmesini ve talep ederiz.

DAVA KONUSU LEM N YÜRÜTMES N N DURDURULMASINA L K N AÇIKLAMALARIMIZ :

1-Dava konusu düzenleyici i lem ve buna dayalı laik olmayan e itimin uygulanması telafisi imkansız sonuçlara sebep olacaktır. lemin hukuka, Anayasaya, kanuna aykırılı ı da açıktır.

2-2577 sayılı dari Yargılama Usulü Kanunu'nun 27. maddesine uyarınca, idari i lemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkansız zararların do ması ve idari i lemin açıkça hukuka aykırı olması artlarının birlikte gerçekleştirilmesi durumunda, yürütmenin durdurulmasına karar verilecektir. Anayasal güvence kapsamında olan e itim hakkında telafisi zor zararların ortaya çıkmaması ve idari i lemin açıkça hukuka aykırı olması sonucunda yürütmesinin

durdurulmasına karar verilmelidir.

3-Davamıza konu idari i lemin sebep, amaç ve konu unsurları yönünden açıkça hukuka aykırı oldu undan söz konusu i lemin uygulanması halinde; telafisi güç veya imkansız zararların do aca ı a ikardır ve uygulanmakla etkisi de tükenecektir. Ancak yürütmenin durdurulmasına ili kin taleplerimiz Danı tay 8. dairesinde reddedilmi olup söz konusu yürütmenin durdurulması talebimiz hakkında temyiz a amasında ivedilikle karar verilmesini ve talep ederiz.

DAVA KONUSU DÜZENLEY C LEM N PTAL ED LMES GEREKT NE DA R AÇIKLAMALARIMIZ:

1- E itimde program geli tirme uzun zamandır dünyada ve ülkemizde bir bilim dalı olarak, günün gereklerine uygun olarak, neyin, ne zaman ö retilece ini belirleyecek bir ö retim programı hazırlamak için çalı ılan bir alandır. Toplumun, dünyanın, bilimin, teknolojinin, evrensel aklın gereklerine uygun insanlar yeti tirmek için bilim insanlarınca yapılan ihtiyaç analizlerinin üstüne kurulur. E itim programı hazırlamak bilimsel bir faaliyet olmalıdır bu nedenle bakan talimatıyla de il ihtiyaç analizi ile hazırlanmalıdır. Toplumun kalkınması için ihtiyaçlar belirlenmeli, bu ekonomik, sosyal, teknolojik ve bilimsel ihtiyaçlara uygun program amaçları olu turulmalı ve bunların nasıl verilece ine ili kin uzman görü leri alınarak demokratik bir program olu turulmalıdır. Program hazırlanırken; e itbilimin, sosyolojinin, psikolojinin, kamu yönetiminin çe itli bilimsel verileri dikkate alınır. Çocukların dü ünme becerilerinin geli imi, ça da ve demokratik de erlerin benimsenmesine kadar pek çok veri gözetilir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinde ise müfredatın bu sayılan olguları göz önüne almak yerine **siyasi saikle hazırlanan bir program oldu u anla ılmaktadır**. E er toplum gerçekten demokratik, laik ve ça da de er ve ilkelerle yönetilirse ancak o zaman bilim ye erebilir, e itim ve bilimden yararlanacak bakanlar, akademisyenler, programcılar ve ö retmenler söz konusu olabilir. Oysa bu e itim programı bilimsel de ildir. Dünyadaki geli melere uygun hazırlanması gerekirken dini gerekliliklere uyun hazırlanmaktadır.

"Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli"nin isimlendirilmesinde, maarif isminin neden tercih edildi i de anla ılamamı tır. Maarif kelimesi, Arapça kökenlidir, bilgi ve kültür anlamına gelmektedir. Söz konusu ifadenin özellikle seçildi i açıktır. Halbuki, 1739 sayılı Milli E itim Kanunu'nda da "Türk Milli E itim" kavramı tercih edilmektedir. Bu ifadenin korunarak kullanılması yerine laiklik öncesi tarihsel döneme dönük tercih edilen maarif kelimesi dahi, modeldeki siyasal/ideolojik amacı ortaya koymaktadır.

Ayrıca "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli" adlı e itim programı de i ikli i sadele tirme amacıyla geli tirildi i ifade edilen bir e itim programıdır. Bir ülkede gelecek nesilleri yeti tirecek e itim programı e itimin anayasası olarak kabul edilir ve konunun tüm payda larının görü leriyle

olu turulan ortak metinler olmalıdır.

2- DAVA DİLEKÇEMİZDE DE BELİRTTİMİZ ÜZERE TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ HAZIRLANIRKEN ETTİMİZ BELGELERİN DEMOKRATİK ÖRGÜTLENMELERNE VEYA TEMSİLCİLERNE DANIŞILMAMIŞTIR. ANCAK DAVALI DARENİN SAVUNMASINDAKİ AÇIKLAMA DETAYLICA AÇIKLANACAK OLDUĞU ÜZERE GERÇEK AYKIRI EKLEDETTİMİZ SENDİKALARINA DANIŞILMADAN OLUP, SÖZ KONUSU DAVALAR DANIŞTAY 8. DAIRESİ TARAFINDAN HİÇBİR ŞEY TIRILMADAN DAVAMIZIN REDDİNE İLK NOKTANIN KARARININ GEREKÇESİNDE YER ALMIŞTIR. OYSA DAVALI BAKANLIĞIN DAVA KONUSU MODELE İLK NOKTANIN MAHAZIRLANMASI OLARAK BAHAŞETTİĞİ YAZI DAVAYLA İLGİLİ BABAMBAKAR KONUSUDUR. TEK BAKANLIKTA BU DURUM DAHA TEMİZ DİLEKÇEMİZDE KONUSU KARARININ BOZULMASI İÇİN YETERLİDİR. ÖYLEKİ :

Milli Eğitim Bakanlığı 28/04/2024 tarihinde internet sitesinden yaptığı açıklamada, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'ni hazırlanmasının on yılı için bir süre aldığını, akademisyen, öğretmen ve diğer eğitim paydaşlarının görüşünün alınarak hazırlandığını ve bir hafta içerisinde söz konusu modele yönelik görüşlerin bildirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Nitekim eğitim programı değişikliği, 27/05/2024 tarihinde de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

Dava dilekçemizde de belirttiğimiz üzere Hangi kurumların görüşünün ne zaman alınarak söz konusu Maarif Modeli'nin hazırlandığının kamuoyu ile paylaşılması gerekmektedir. Ayrıca bir modellemenin önce pilot olarak denenip daha sonra programa dönüşmesi gerekir. Üstelik, her dersin öğretim programına ayrı ayrı yer verilmiş olan ve 3500'e varan sayfa sayısına sahip olan söz konusu metinlerin bir haftada incelenip, analiz edilerek görüş belirtilmesi de imkansızdır. Bu imkansızlaştıran men gönderildiği açıklanan 68 bin görüşünde ifade edildiği gibi bilimsel olarak incelenip, taslakta gerekli düzeltme ve eklemelerin yapılması da mümkün ve inandırıcı değildir.

Her ne kadar Danıştay 8. Dairesi 2024/6234 E. ve 2026/1948 K. sayılı davanın reddine ilişkin kararında söz konusu modelin hazırlanması sürecinde, "26/05/2023 tarih ve E-21658195-45.03-76945965 sayılı yazı ile Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programlarında kullanılan kavramsal beceriler, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, e ilimler, okuryazarlık becerileri ve alana özgü becerilere ilişkin Bakanlık merkez ve taşra teklifatındaki tüm ilgili birimler ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı, Eğitim Fakülteleri Dekanlar Konseyi, Türk Eğitim Derneği, Türk Eğitim Vakfı, Eğitim Reformu Girişimi, Türk Eğitim-Sen, Eğitim-Sen, Eğitim Bir-Sen, Eğitim- gibi sivil toplum örgütlerinden görüş ve öneriler alındığı anlaşılmaktadır" şeklinde bir gerekçe sunmuş olsa da söz konusu gerekçe gerçeğe aykırıdır.

BU YAZIYI ETTİMİZ SENDİKALARINDAN KENDİMİZİ TEMSİL EDEREK ekte sunmaktayız. darenin dayanak gösterdiği 26/05/2023 tarih ve E-21658195-45.03-76945965 sayılı bu yazı, i bu temyiz dilekçemizin ekinde de sunulduğunuz üzere (EK-1), dava konusu Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin hazırlanmasına ilişkin bir yazıdır. Açıkça görüleceği üzere söz konusu belge "K-12 Beceriler Çerçevesi: Türkiye Bütüncül Modeli" olup, dava konusu eğitim programının hazırlanma sürecine ilişkinidir. Bu dava konusu Maarif Modeliyle ilgili olmayıp, gerçekte davalı idare Maarif modeline ilişkin katılımcılık iddiasını doğrulayacak biçimde eğitim sendikalarından GÖRÜLMEMİŞTİR. Onun yerine başka bir konuda görüş istediği bu yazıyı sunarak mahkemeyi yanıltmaktadır.

Danı tay tarafından verilen kararın gerekçesinde esaslı ekilde yer verilen bir husus bakımından, dava dilekçemizde açık ve ayrıntılı biçimde ileri sürdü ümüz *“Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli hazırlanırken e itim bile enlerinin demokratik örgütlenmelerine ve temsilcilerine danı ılmadı ı”* yönündeki iddiamız tamamen göz ardı edilmi tir. Mahkeme, bu iddiamızı de erlendirmede i gibi, idarenin savunmasında dayanak gösterdi i belgeyi de herhangi bir inceleme ve ara tırmaya tabi tutmaksızın, savunma metnindeki ifadeleri adeta oldu u gibi karar gerekçesine aktarmı tir.

Dolayısıyla Mahkemenin, idarenin savunmasında yer verilen belgeyi içeri i itibarıyla incelemeksizin ve dava konusu i lemle ilgisini ara tırmaksızın hükmüne dayanak alması, kararın eksik incelemeye dayandı nı açıkça ortaya koymakta olup gerekçeli karar yükümlülü ü ile ba da mamaktadır.

Nitekim bilindi i üzere 2577 sayılı dari Yargılama Usulü Kanunu ile Anayasa'nın 141. maddesi uyarınca mahkemelerin kararlarını yeterli ve denetlenebilir bir gerekçeye dayandırmaları zorunludur. Somut olayda ise Mahkeme, idarenin sundu u belgenin dava konusu i lemle ilgisini ara tırmaksızın ve tarafımızca ileri sürülen itirazları kar ılmaksızın hüküm kurmu , söz konusu dava konusuyla hiçbir ilgisi olmayan E-21658195-45.03-76945965 sayılı yazıya dayanan argümanları ise hükme esas almı tir. Yalnızca bu nedenlerle dahi temiyz konusu karar gerekçesiz, eksik incelemeye dayalı ve hukuka aykırı hâle gelmi tir. Bu yönüyle kararın bozulması gerekmektedir.

3-) Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinin içerd i e itim programı bilimden, laiklikten ve e itlik ilkesinden uzaktır.

E itim uzmanları, 21. yüzyılda tüm dünyada a ırlıklı olarak Bilim-Teknoloji-Mühendislik-Sanat-Tasarım ve Matematik konuları (STEAM) çocukların yeteneklerini ke fetmesine yönelik, sorarak, sorgulayarak, yaparak-deneyerek ö renme modelleri uygulandı ı belirtilirken, Milli E itim Bakanlığı tarafından yayımlanan **Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde dü ünme ve sorgulama becerilerini geli tiren felsefe dersine 67 sayfa, dini konulu derslere ise 572 sayfa ayrıldı ıdır.**

Ö retim programlarının tümü için hazırlanan ortak metinde 417 kez **de er** kavramı geçerken bilim-bilimsel sözcü ü 54 kez geçmi tir ve bunun 33 tanesi "Fen Bilimleri" dersinin açıklamaları içindeki "bilim" kelimesidir. "De er" kavramının gerek köken, gerek etimoloji, gerek kavram olarak göreceli bir kavram oldu u açıktır. Ancak "evrensel de erler", "ça da de erler", "bilimsel de erler", "demokratik de erler" gibi tanımlayıcı açıklayıcı kavramlarla birle ti inde e itim bilimleri alanının ölçütü olabilecek "de er" kavramının bu saltık kullanımının bilinçli bir tercih oldu u ve kavramın soyutlu undan yalnızca "dinsel de erler" ya da "inanç de erleri" açılımının murad edildi i modelin tamamına bakıldı ında anla ılmaktadır. Bir anlamlandırma kar ıla tırması olmak üzere örne in "laik" ya da "laiklik" sözcü ü hiç geçmemektedir.

Ortak metinde akıl ya da akılcılık ile ilgili sözcük sayısı da pek azdır (43 kez.) Bunların bir kısmı sözcük içindeki akıl (bakıldı ında vs. gibi). Özetle bu müfredat akılı ve bilim kavramlarını dahi

tercih etmemektedir.

E itim programı de i ikli inde "sadele me" adı altında bilimsel bilgiye verilen yerin azaltıldı ı dikkat çekmektedir. Örne in Evrim teorisinden H Ç bahsedilmemi tir. Bu haliyle canlıların geli iminin anlaşılması mümkün olmamaktır. Oysa evrimsel biyoloji, 21. yüzyılda yaşam bilimlerinin en hızlı gelişen alanlarından biridir. Evrim basit bir hipotez de il, kanserle mücadeleden roboti e, nanoteknolojiden ekosistemlerdeki madde dönü ümüne çok çe itli alanlarda uygulamaların temelini oluşturan veya bunlara ilham kayna ı olmu bir kuramdır. Günümüzde, tarımdan nanoteknolojiye, tıp ve eczacılıktan dog^anın korunmasına kadar birçok alanda katma de eri yüksek bulular evrimsel biyoloji bilim dalının bulgularına dayanmaktadır. Bu da Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin bilimsellikten ne kadar uzak oldu unu göstermektedir.

Benzer ekilde matematik ders saatlerinin azaltılması ile yapılan sadele tirmeler de bilgisayar algoritmalarının temelini anlaşılmasını, öğrenilmesini zorla tıracaktır. Din ve ahlak bilgisi dersine matematik ve fen bilgisi dersinden daha fazla zaman ayrılmaktadır. Akılcılık ve bilimsel düşünme yerine "kalp gözü ile görme" bilimsellikten uzak, dinsel kavramlar öne çıkarılmı tir.

Söz konusu e itim programı de i ikli inde "De erler" e itimi de dahil olmak üzere her alanda dini referanslar esas alınmı tir. Oysa insan hakları, e itlik gibi kavramların ortak de er olarak ön plana çıkması gerekmektedir. Psikologlar ve psikiyatlardan olu an uzmanların da belirtti i gibi, okul öncesi çocuklardan ba layarak verilecek bu dini içerikli (soyut kavramlı) model çocukların fiziksel ve bili sel gelişim seviyelerine uygun olmadığı gibi Laiklik ilkesine de aykırıdır. Yine aynı uzmanlar tarafından defaatle ifade edildi i gibi, çocuklarda, 11-12 yaşına kadar soyut düşünme yetisinin gelişmesi nedeniyle, çocuk ya ta din ö retisine ve dogmatisine maruz bırakılmak, Depresif Bozukluk, Kaygı Bozukluğu, Uyku Bozukluğu, Ayrılma Anksiyetesi gibi hastalıkları tetikleyebilmektedir. Ayrıca dinsel ö retilerin tavsiye etti i abdest alma, tövbe etme, gibi ritüeller, bu ritüellerin eksiksiz ve kusursuz yapılması yönündeki zorunluluklar, çocuklarda Obsesif Kompulsif Bozukluk denilen takıntı hastalığının ortaya çıkması için zemin oluşturmaktadır. HER DURUMDA BU ÖNERMELER N MÜFREDATA SOKULMASI ANAYASAL LA KL K LKES NE AYKIRIDIR.

Buna karşılık, "Peygamberin hayatı" ve dini ö retilere sayfalarca yer verilmi tir. Dini ö retiler kapsamında da sadece Müslümanlık ve onun tek mezhebi ö retilmekte, di er din ve inançlardan bahsedilmemektedir.

Tarih dersi kitaplarında Mustafa Kemal Atatürk'ün düşüncelerine ve devrimlerini anlatan kısımlara da daha az yer verildi i de dikkat çekmektedir. Örne in, **Birinci Dünya Sava ının cephelerinden biri ve önemlisi olan Çanakkale Sava ı ile Atatürk'ün sava taki etkisi e itim programı maddeleri içinde yer almamı tir.**

Bu e itim programı laik ve bilimsel e itimden uzak olup, Cumhuriyetin de erleri ile Atatürk'e çok daha az yer vermektedir. Bu haliyle, ideolojik bir bakı açısına sahiptir. E itim programı de i ikli inin, e itimi dinselle tirme amacı güttü ü ve vatana "mülk", ulusu "ümme", yurttaki "kul" yapmayı amaçladığı anlaşılmaktadır.

Özgür düşünme kavramına metnin birkaç yerinde rastlanmaktadır ancak gerçek anlamda özgür düşünmenin önü inançlarla kapatılmıştır. Örneğin "Bilge insan yeti tirmek"ten söz edilen bölümde "*Bilge a) Bağımsız ve özgür düşünene: Kendi düşünce süreçlerini geliştirir, farklı görüşleri eleştirir analiz eder, düşünce ve inançlarını özgürce ifade etme becerisi kazanırken kendi değer ve inançlarıyla uyumlu bir şekilde düşünerek karar vermeyi öğrenir, haklarının haklarına saygı duyar ve bağımsız düşünme becerilerini kullanır. b) Belagat sahibi: Dilin inceliklerini, söz sanatlarını ve iletişim becerilerini başarılı bir şekilde kullanır. c) Bilgilerini paylaşır: Bilgi ve deneyimlerini aktarır, iletişim yoluyla bilgi alıverine katkı sağlar. ç) İlimi ulaştırma: Dünyayı anlama ve anlamlandırma için bilgiye ulaşmaya istekli bir şekilde ilerler, ilmi ister ve arar. d) Estetik duyarlılık sahibi: Çevresindeki sanat eserleri ve kültürel değerler konusunda bilinçli ve duyarlıdır.*" denmektedir. Görüleceği üzere Türkçe dilindeki kavramlar yerine de metinde bolca Osmanlıca sözcük tercih edilmiş, örneğin, bilim kavramı yerine ilim kavramının kullanılması tercih edilmiştir. Müfredatın ilim kavramı kullanmakla amaçladığı tutumun da keza bilimsel bilgi değil, "aranıp bulunacak" bir teolojik kaynağın kendisi olduğu ve buradan da "dünya anlamlandırması" amaçlandığı görülmektedir. Metnin tümüne hakim olan teolojik retoriğin bu amaçla özel olarak tercih edildiği açıktır.

Öyle ki, **"inanç temelli düşünce" ile din dersi programında "cihat" kavramından bahsedilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası karşısında bu durum kabul edilemez! Milli Eğitim modelinde cihad eğitimi verilemez, bu kavram kullanılamaz dahi!**

Din ve Ahlak Bilgisi (4-8. Sınıf) dersinde öne çıkan en önemli özellik ahlakın dinden kaynaklandığının öğretilmesi ve bu dinin ise sadece İslam dini olacağına -hatta sadece bir mezhebi-benimsetilmesidir. Şükür ve sabır konuları oldukça fazla yer kaplamaktadır. Haklar ve sorumluluklar ünitesi bile dini referanslarla açıklanmaktadır. Aşağıdaki metinde görülebileceği gibi; "*Bu ünite de hak ve sorumluluklar konusu ele alınmaktadır. Öğrencilerin; toplumdaki herkesin temel hak ve özgürlüklere sahip olduğunu açıklamaları, kişisel hakları sentezleyerek bunlara saygı duymaları, temel bir hak olarak mahremiyeti sorgulamaları ve bu hakkın korunması gerektiğine dair farkındalık kazandırmaları amaçlanmaktadır. Allaha (cc) karşı sorumluluklarını inanç ve ibadet açısından çözümlemeleri ve diğer insanlara karşı sorumluluklarını özetlemeleri amaçlanmaktadır. Rabbenâ dualarını ve bu duaların anlamlarını okuyarak yorumlamaları amaçlanmaktadır*" Yine bu derste öğretilen "Evrendeki mükemmel düzen" kavramı ile çocukların doğanın düzenini yaratıcıdan gelen mükemmellik sanmaları sağlanmaktadır. Oysa Evren kavramı pozitif bilimlerle anlatılmak ve anlaşılacak zorundadır.

Öyle anlaşıyor ki program yapıcısı İslam dünyasında geçmişi tein a edilmiş uygarlığı tümüyle bir din olarak İslama bağlamakta... ve bir İslam uygarlığı miti oluşturmaya çalışmaktadır.

Program yapıcısı (insan ya amina yüklenen anlamı kast ederek) seküler anlamları saf dışı etmektedir.

Taslak programda kalp eğitimi programının temeliymiş gibi görünmektedir. Bu kalp vücutta kan pompalayan organıdır. Çünkü program yapıcısı ona mistik nitelikler yüklemektedir. **Beyin organı ve pozitif düşünme mekanizması programda yoktur.** Program yapıcısının bütüncül/holistik

yaklaşımı benimsediğini söylese de, insanı parçalara ayırarak analiz ettiğini ama insan analizinde beyin kavramından ve öğrenmenin biyolojik temelinden hiç söz etmediğini görülmektedir. Bu açıkçası inanç, erdemler, irade gibi unsurların psikik bir temele indirildiğini, bir parça bilişsel süreçten uzaklaştırıldığını göstermektedir. Bu açıdan program yapıcısının mistik/ tasavvufi, psikik temeli öncelendiğini, kalp-duygu-inanç merkezli bir programın a etmeyi amaçladığını söylenebilir.

Öte yandan "aklıselim, kalbiselim ve zevkiselim" (programda böyle insan yeti tirmek amaçlanıyor) Atatürkün eğitim hedef koyduğu "aklı hür, vicdanı hür, irfanı hür" nesiller yeti tirmeye deyinmenin alması/karşıtlığı gibi görünmektedir.

Taslak programın insan profili incelendiğinde açıkçası nöroscience ve beyin temelli öğrenme kuramlarının ve modern zihin felsefesinin tümüyle ihmal edildiğini, orta çağın insan algısına ve insan modeline geri dönüldüğünü görülmektedir.

Öyle anlaşıyor ki programın öngördüğü yetkin ve erdemli insan aslında mistik "Müslümandır." Program bir bütün olarak irdelendiğinde teosentrik yani tanrı odaklı olduğunu söylemek gerekmektedir.

Program Cumhuriyet idealinden vazgeçerek oldukça gerilere, tanzimat öncesi islami ideale geri dönmektedir. Muhtemelen program yapıcısının kafasının gerisinde ümmetçi bir toplum kurma ve o topluma mümin yeti tirme ideali yatmaktadır.

Belirtmek gerekir ki " idari işlem ve kararlar kendilerinden önce var olan ve nesnel hukuk kurallarınca belirlenmiş bulunan somut bir sebebe dayanmak zorundadırlar..., idare bir işlem yaptığı anda o işlemi dayandırdığı sebebi ortaya koymak ve kanıtlamak yani işlemi gerekçelendirmek zorundadır. darenin hiçbir somut olaya dayanmaması yapacağı işlemin sebep unsuru yönünden hukuka aykırı olması sonucunu doğurur." (Prof. Dr. Metin GÜNDAY, idare Hukuku., 138-159).

"idari işlemin sebebi **belirsiz bir kavram ile gösterilmiş ise, idare bir defa belirsiz kavram ile ifade edilmiş bulunan bu sebebin hangi somut olayda gerçekleşmiş oldu onu ortaya koymak zorundadır.**" (a.g.y., s.141)

darenin belirsiz kavramlarla, soyut kavramlarla, hangi somut idari ihtiyaca, hangi KAMU YARARINA yöneldiğini ortaya koymadığı dava konusu düzenleyici işlemlerde tercih edilen belirsiz ve soyut kavramların; tek yanlı bir tarih okumasına dayanan öznel ve mezhepçi dinsel görüşlerle temel bir kamusal idari hizmet olan eğitim alanını dizayn etmeye dönük olarak tercih edildiğini anlamaktadır. Bu durumda hem **"kanundaki özel maksadın ilması"** suretiyle **maksat ögesi yönünden hukuka aykırılık** (a.g.y, s.148), hem de **"siyasal amaç güdülerek alınmış idari kararlar"** ekinde bir **maksat ögesi yönünden hukuka aykırılık** (a.g.y, s.147) olmaktadır.

Sonuç olarak;

Çocukların ve gençlerin gelişen dünyayı anlayabilmesi ve ona katkı sunabilmesi için alacakları

e itimin laik, bilimsel ve özgür dü ünme bazında olması gerekirken dogmatik olan "dini" e itimin zorunlu ve a ırlıklı verilmesi yalnızca günümüz e itime zarar vermekle kalmayacak, gelecek nesillerin de ya amlarına ve dolayısıyla toplumun gelece ine ipotek koyacaktır.

Çocuklarımızın dü ünlen, soran, sorgulayan, ara tıran, ça da dünyayı kavrayabilecek, adalet duygusu geli mi bireyler olarak gelece e güvenle hazırlanacakları hukuka uygun, bilimsel, demokratik ve laik bir e itim sistemi ile yeti tirilmesi gerekir.

4-) BU HAL YLE, TÜRK YE YÜZYILI MAAR F MODEL D N REFERANSLARA DAYANDI I, B L ME VE E TL K LKES NE AYKIRI OLDU U Ç N TÜRK YE CUMHUR YET ANAYASASI'NA VE 1739 SAYILI M LL E T M TEMEL KANUNU'NA AYKIRIDIR.

Türkiye Cumhuriyetinin devamı ve geli en dünyada üreten, barı çıl bireyler olarak var olabilmemiz için evrensel-ça da de erler ile Atatürk devrim ve ilkelerini esas alarak düzenlenecek ve yürütülecek bir e itim sistemi ile mümkündür. Bu nedenle **Anayasa'nın 42. maddesi açıkça u ekilde düzenlenmi tir:** "*E itim ve ö retim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları do rultusunda, ça da bilim ve e itim esaslarına göre, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır.*"

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 2. maddesi uyarınca, "*Türkiye, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçili ine ba lı, ba langıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir.*" **Anayasa'nın 4. maddesi uyarınca Cumhuriyetin nitelikleri de i tirilemez ve hatta de i tirilmesi teklif dahi edilemez.**

Anayasa'nın 14. maddesi "*Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbirisi, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlü ünü bozmayı ve insan haklarına dayanan demokratik ve lâik Cumhuriyeti ortadan kaldırmayı amaçlayan faaliyetler biçiminde kullanılamaz.*" denilmek suretiyle, Temel hak ve hürriyetlerin kötüye kullanılmasını engellemeyi amaçlamaktadır.

Anayasanın 24. Maddesi son fıkrası uyarınca "*Kimse, Devletin sosyal, ekonomik, siyasi veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya her ne suretle olursa olsun dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan eyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz.*"

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 42. maddesi de "*E itim ve ö retim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları do rultusunda, ça da bilim ve e itim esaslarına göre, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı e itim ve ö retim yerleri açılmaz.*" denilmek suretiyle, Atatürk ilkeleri ve inkılapları do rultusunda e itimin bilimsel, karma ve ücretsiz olarak yapıla ı ifade edilmi tir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası do rultusunda hazırlanan 1739 sayılı Milli E itim Temel

Kanun'un 2. maddesinde Türk Milli E itiminin genel amacı açıklanmaktadır:

"Türk Milli E itiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini, Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek"

Laiklik ilkesi Cumhuriyetin de iştirilemez ilkelerinden birisidir ve anayasal olarak üstün bir hukuki koruma sahiptir. Laiklik, egemenliğin kaynağının dünyevileşmesi yani millete ait olması, devlet örgütlenmesinin tüm din, inanç ve kanaatler karşısında yansız olması, kamu görevlilerinin herhangi bir din, inanç veya mezhebi empoze etmemesi, devletin ve görevlilerinin tüm din, inanç ve kanaatlere eşit mesafede kalması, devletin çoğulcu demokratik bir toplumun temel ihtiyaçlarına uygun olarak örgütlenmesi ve çalışması zorunluluğudur demektir.

Laiklik devletin temelinde ve vatandaşları ile ilgili kisine yönelik üç temel boyuta sahiptir. Birincisi egemenliğin dünyevileşmesi ki bu milli egemenlik için zorunlu bir amaçtır. İkincisi hukuk boyutu. Hukukun ve devlet tüzel kişisi ile onun görevlilerinin dinler, inançlar ve kanaatler karşısında yansız olması, herhangi biri dini kurallara ya da temele dayanarak hareket etmemesidir. Üçüncüsü de özgürlük boyutudur. Kişilerin din, inanç, kanaat ve fikir özgürlüklerinin korunması, devletin kişilere herhangi bir inancı dayatmaması, empoze etmemesidir. Tam bu noktada laiklik kısaca devletin yansızlığı ve endoktrinasyon yasağı ile de ifade edilebilir.

Hukuken zorunlu e itimin müfredatının da laiklik ilkesi bakımından önemi büyüktür. E itimin bir dini perspektifin dünya görüşünü ve inançlarını empoze etmek üzere kurgulanmaması gereklidir. Böyle bir kurgu, Devlet eliyle dayatılan inancı benimsememi olup olmadıklarına bakılmaksızın yapılacak zorunlu e itime tabi olan kişilerin inanç ve kanaat özgürlüğünün ihlali anlamına gelecektir. Devlet vatandaşların inanç ve kanaatlerine eşit mesafede duramayınca vatandaşlar arasında da eşitlik bozulacak, makbul olan ve olmayan vatandaşlar ortaya çıkacaktır. Modern demokratik devletler özgürlükçü demokrasiye erişirken devlet örgütlenmesini ve hukuku dini kurallardan arındırma, dini bireylerin vicdan alanına terk etmiştir.

Bu kapsamda e itimin çoğulcu ve özgürlükçü toplum yapısına uygun olarak bir inancı empoze etmeden sorgulama ve bilimsel düşünce temelinde verilmesi gereklidir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Türkiyenin de aralarında bulunduğu çeşitli ülkelerde okul müfredatlarını 1 Numaralı Ek Protokolün 2. Maddesinde düzenlenen e itim hakkı ve 9.maddede düzenlenen din, inanç ve kanaat özgürlüğü kapsamında değerlendirme fırsatı bulmuştur. A HM bu davalarda, defaten din, inanç ve

kanaat özgürlü ünün hiçbir dine inanmama özgürlü ünü de kapsadı mı ve *bunun da devletlere "dinler kar ısında nötr ve tarafsız olma" yükümlülü ü getirdi ini belirtmi tir.* (Papageorgiou ve Di erleri/ Yunanistan, P.39). Dini inanç e itimi konusunda ebeveynlerin inanç, felsefi dü ünçe ve kanaatleri öncelikle belirleyicidir ve bu sebeple devletlerden de buna saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptirler.

E itim hakkının kapsamını belirlerken A HM, demokratik rejim ve ço ulculuk kavramları ı ı nda bir yakla ım sergilemektedir. E itim de ço ulculuk demokratik toplumun muhafaza edilmesi için zorunlu kabul edilmekte; birçok kararda imzacı Devletlerin, müfredatta yer alan bilgilerin nesnel, ele tirel ve ço ulcu bir ekilde iletilmesine özen göstermesi gerekti i ve ebeveynlerin dini ve felsefi inançlarına saygı göstermemek olarak kabul edilebilecek bir endoktrinasyon amacı gütmesinin yasak oldu u belirtilmektedir. (*Folgerø ve di erleri/Norveç, P.; Lautsi ve di erleri/ talya, P.62*).

A HM 1 Nolu Ek Protokol md.2 kapsamında, Devletlerin negatif ve pozitif yükümlülükleri oldu u kabul etmi tir. Devletlerin, din ö retiminde ebeveynlerin inançlarını saygılı olma pozitif yükümlülü ü bulunmaktadır. Bir Sözle meci Devlet, e itim müfredatına din dersini dahil ediyorsa, o zaman, mümkün oldu unca, ö rencilerin okul tarafından verilen din e itimi ile ebeveynlerinin dini veya felsefi inançları arasında bir çatı ma ile kar ı kar ıya kalmamalıdır. Bu ba lamda, A HM, Avrupa'da din ö retimi ile ilgili olarak ve ö retim yakla ımlarının çe itlili ine ra men, Avrupa Konseyine üye devletlerin neredeyse tamamının, ö rencilerin din e itimi derslerinden muaf olabilecekleri en az bir yöntem sundu unu, bir muafiyet mekanizması veya yerine geçen bir derse katılma seçene i veya din bilimleri derslerine devamın tamamen iste e ba lı hale getirilmesi seçene i sundu unu belirtmektedir. (*Hasan ve Eylem Zengin/Türkiye, P. 71*). Yanı sıra muafiyet mekanizmalarının da ebeveyn ve ö rencileri inançlarını açıklamak zorunda bırakmayacak ekilde belirlenmesi gerekti i de çe itli kararlarda belirlenmi tir. (Papageorgiou ve Di erleri/ Yunanistan,P. 87)

E itim müfredatını belirlerken Devletlerin bir takdir hakkı olmakla birlikte a amayacakları bir de sınır vardır. A HM a ılamayacak sınırı Hasan Eylem Zengin Kararının 52. Paragrafında u ekilde belirtmektedir:

"2. maddenin ikinci cümlesi di er yandan Devletin e itim ve ö retimle ilgili olarak üzerine düşen görevleri yerine getirirken, ö rencilerin, yersiz bir din benimsetme u rasından uzak, sakin bir ortamda, dinle ilgili olarak ele tirel bir bakı olu turmalarını sa layacak ekilde müfredatta yer alan bilgilerin nesnel, ele tirel ve ço ulcu bir ekilde aktarılmasına dikkat etmesi gerekti ine i aret etmektedir (bkz. özellikle 1720 (2005) nolu tavsiye kararınının 14. paragrafı, efika Köse ve 93 Di eri Türkiye, no. 26625/02). Devletin ebeveynlerin dini ve felsefi kanaatlerine saygı gösterilmemesi olarak de erlendirilebilecek tek yönlü ko ullandırma (indoctrination) hedefi gütmesi yasaklanmı tir. A ılmaması gereken sınır budur (Kjeldsen, Busk Madsen ve Petersen)."

Ne yazık ki Türkiyenin bu yükümlülü ünü yerine getirmedi i birçok davada hem A HM hem

de Anayasa Mahkemesince tespit edilmiştir. Zorunlu dine itimine ilişkin müfredatın, bariz biçimde benimsetme yasasını ihlal etmekte olduğu belirlenmiştir. (A HM, Mansur Yalçın ve diğerleri, Hasan Eylem Zengin Türkiye Kararları; AYM, Hüseyin el ve Nazlı İrin El, Ba vuru Numarası: 2014/15345.)

Müfredat bir bütün olarak ders başlılığına olursa olsun nesnel, ele tirdel ve ço ulcu olması gereklidir. De i ik ders içeriklerinde bir dini anlayışı empoze etmek, tek yönlü ko ullandırma yapmak yasaklanmıştır. Bu bakımdan zorunlu din dersleri, seçmeli gibi görünen ama aslında ö rencileri mecbur bırakarak zorunlu hale getirilmi **dersler** bu bakımdan A HS 1 nolu Ek Protokolün 2.maddesinin Sözle menin 9. Maddesiyle birlikte okunmu haline aykırıdır.

Türkiyede "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi" derslerinin Sünni Hanefi Mezhebine göre slam anlayışını benimsetme amacı do rultusunda hazırlandı ı Mahkeme kararlarıyla belgelenmiştir. Müfredatın nesnellik ve ço ulculuk ölçütlerine uygun olmadığı Alevi inancına sahip veliler açısından açıkça tespit edilmiştir. Buna kar ılıklı dersin verilili eklinden memnun olmayan, ateist, agnostik ya da Müslüman veliler bakımından bir muafiyet mekanizması zaten ö ngörülmemiştir. Mevcut durumda velilerin okul yönetimlerini dinî ve felsefi inançları konusunda bilgilendirmek durumunda bırakılmalarının muafiyet uygulamasını vicdan özgürlü üne saygıyı ihlal etmektedir. Sonuç olarak, A HM muafiyet usulünün bu hâliyle uygun bir yöntem olmadığı ve din derslerinde ö retilenin çocukların üzerinde okul ile kendi de erleri arasında ba lılık çatı masına yol açabilece ini dü ünebilecek ebeveynlere yeterince koruma sa lamadığını kabul etmiştir. A HMe göre bu durum özellikle Sünni slamdan farklı dinî veya felsefi inanışlara sahip ebeveynlerin çocukları için uygun bir seçim yapma imkânının ö ngörülmedi i ko ullarda geçerlidir. **Din dersinden muafiyet i lemi ebeveynleri a ır bir yük altına sokabilmekte ve onları çocuklarının din dersinden muaf tutulmaları için dinî ya da felsefi inançlarını if a etmeye mecbur kılmaktadır.** A HM bu gerekçelerle ba vurucuların P1-2'nin ikinci cümlesi kapsamındaki haklarının ihlal edildi ine karar vermiştir (*Hasan ve Eylem Zengin/Türkiye*, §§ 61-77).

Hüseyin ve Nazlı İrin El Kararında (P163, 164, 165) Anayasa Mahkemesi ö yle demektedir:

"Öte yandan din ve vicdan hürriyeti devletin belirli bir dini veya inancı ki ilere dayatmamasını gerektirir (*Tu ba Arslan*, § 58). Laik bir devlette belli bir dinin e itim ve ö retimi zorunlu hâle getirilemez. Nitekim bu ilkenin bir gere i olarak Anayasa'nın 24. maddesinin dördüncü fıkrasında *din e itimi ve ö retiminin* kendi iste ine, küçüklerin de kanuni temsilcisinin iznine ba lı olduğu açıkça ifade edilmiştir. Ba ka bir deyi le Anayasa'nın 24. maddesinin dördüncü fıkrasına göre din e itimi ve ö retimi yalnızca bireylerin talep etmeleri hâlinde verilebilmektedir. Bununla beraber yine Anayasa'nın 24. maddesinin dördüncü fıkrasında dinler hakkında yansız ve tanıtıcı bilgiler vermek ve ahlaki de erleri benimsetmek amacıyla din kültürü ve ahlak ö retimi dersleri ilk ve ortaö retim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasına alınmıştır. Din e itimi yerine *din kültürü* söz edilmesi de

bu amacı açıkça ortaya koymaktadır (AYM, E.1997/62, K.1998/52, 16/9/1998).

Anayasanın 24. maddesinin dördüncü fıkrasında ilk ve ortaö retim kurumlarında zorunlu olması öngörülen din kültürü ve ahlak ö retimine ili kin ders *din kültürü* ö rencilere belli bir dini benimsetmeye ya da sadece belli bir dinin e itim ve ö retimine yönelik de ildir. Zorunlu olan bu dersin amacı ö rencilere dinler hakkında genel bir bilgilendirme yapılması ve genel bir kültür kazandırılmasıdır. Bu amacı a acak ekilde ö rencilere belli bir dinin ya da inancın e itim ve ö retiminin verilmesini içeren dersler din kültürü ö retimi mahiyetinde de ildir.

Nitekim din kültürü ö retimi ile din e itimi ve ö retimi arasındaki bu ayrımın bir neticesi olarak Anayasanın 24. maddesinin dördüncü fıkrasında küçüklere yönelik *din kültürü* ö retimini a acak düzeydeki din e itim ve ö retiminin ancak küçü ün kanuni temsilcisinin talebine ba lı oldu u hüküm altına alınmı tır. Türkiyenin taraf oldu u ve temel haklara ili kin olmaları nedeniyle Anayasanın 90. maddesi uyarınca, kanunlarla aynı konuda farklı hükümler içermeleri nedeniyle çıkabilecek uyu mazlıklarda esas alınması gereken birçok uluslararası anla mada da (bkz. §§ 97-102) devletin din e itim ve ö retiminde ebeveynlerin çocuklarına kendi inançlarına uygun dinsel ve ahlaki e itim verme hakkına saygı göstermekle yükümlü oldu una dair düzenlemelere yer verilmi tir.

5-) AVRUPA KONSEY BAKANLAR KOM TES , A HMin MANSUR YALÇIN VE D ERLER kararına dair kararı bu konuda Türkiyeye açıkça ve ısrarla ça rı yapmaktadır:

"Bakanlar Komitesi, nsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına li kin Sözle me'nin, Komite'nin Avrupa nsan Hakları Mahkemesi'nin (bundan böyle "Sözle me" ve "Mahkeme" olarak anılacaktır) nihai kararlarının uygulanmasını denetlemesini öngören 46. maddesinin 2. paragrafı uyarınca;

Mahkeme tarafından alınmı olan, "**Sünni slam dı nda bir dini veya felsefi inanca sahip ebeveynlerin çocuklarına uygun seçenekler sunmayan ilk ve orta dereceli okullardaki din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinin zorunlu niteli i ve sadece sınırlı muafiyet olanakları nedeniyle Sözle me'nin 1 No.lu Protokolünün 2. maddesinin ihlal edildi ine ili kin nihai kararı**" göz önünde bulundurarak;

Bu konunun 2008'den bu yana Komite önünde beklemekte oldu unu hatırlatarak;

·Mahkeme'nin açık tespitlerine ve Komite'nin tekrarlanan ça rılarına ra men, din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinin zorunlu olmaya devam etti ini, muafiyet prosedürünün çok sınırlı oldu unu ve bu durumun ö renci velilerini a ır bir külfete ve çocuklarını din dersinden muaf tutabilmek için dini veya felsefi kanaatlerini açıklama zorunlulu una maruz bırakabilece ini derin bir üzüntüyle not ederek;

·Zorunlu din kültürü ve ahlak bilgisi dersi müfredatının revize edilmesinin, Sünni slam dı nda bir dini veya felsefi inanca sahip ebeveynlerin çocuklarının, ö rencilerin ebeveynleri dini

veya felsefi inançlarını açıklamak zorunda kalmadan, zorunlu din e itiminden muaf tutulmaları için uygun seçeneklere duyulan ihtiyacı hafifletemeyece ini hatırlatarak;

Sözleşme'nin 46. maddesinin 1. paragrafı uyarınca her Devletin, taraf oldu u Mahkeme'nin nihai kararlarına tam, etkili ve hızlı bir ekilde uyma yükümlülü ünün altına çizerek;

Yetkilileri, Türk e itim sisteminin, ço ulculuk ve tarafsızlık ilkelerine saygı göstererek, Devletin çe itli dinler, mezhepler ve inançlara kar ı tarafsızlık ve yansızlık görevini yerine getirmesini sa lamak için gerekli önlemleri almaya ve Sünni slam dı nda bir dini veya felsefi inanca sahip ebeveynlerin çocuklarına, ö rencilerin ebeveynleri dini veya felsefi inançlarını açıklamak zorunda kalmadan, zorunlu din e itiminden vazgeçmeleri için uygun seçenekler sunmaya **ISRARLA (iddetle) DAVET ETM İ T R;**

Yetkilileri, Aralık 2024 sonuna kadar öngörülen tedbirler hakkında bilgi vermeye DAVET ETM İ T R."

Keza Bakanlar Komitesi, gerek Mansur Yalçın ve di erleri kararı, gerekse paralel kararlara atıf yaparak,

- Mümkün oldu unca restitutio in integrum'a (eski durumun iadesi) ula mak amacıyla, tespit edilen ihlallere son vermek ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için bireysel tedbirler alınması; ve
- benzer ihlalleri önleyecek genel tedbirlerin alınması,

Talebini iletmi tir.

Buna ra men davalı bakanlı ın dava konusu e itim müfredatı düzenlemesi Anayasanın 90. Maddesine de aykırıdır.

Sonuç olarak, dava konusu Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Anayasaya, A HM ve AYM içtihatlarına, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi kararına, 1739 sayılı Milli E itim Temel Kanun'un 4. ve 17. maddeleri arasında yer alan "Genellik ve e itlik", "Ferdin ve toplumun ihtiyaçları", "E itim hakkı", "Fırsat ve imkan e itli i", "Atatürk nkılap ve lkeleri", "Laiklik", "Bilimsellik" gibi Türk Milli E itiminin Temel lkelerine açıkça aykırıdır. Bu nedenle, söz konusu Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin yürütmesinin durdurulması ve iptali gereklidir.

Ancak yukarıda detaylıca açıklanı oldu umuz Anayasaya, A HM ve AYM içtihatlarına, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi kararına, 1739 sayılı Milli E itim Temel Kanununa aykırılık nedenlerimiz tartı ılmamı ve yürütmenin durdurulması talebimiz reddedilmi olup, yukarıda da açıkladı ımız üzere gerçe e aykırı, ara tırılmamı ve idarenin savunmasının tekrarı niteli indeki gerekçelerle, haklı davamız hukuka aykırı olarak reddedilmi tir.

SONUÇ VE STEM:

Yukarıda açıklanan ve Dairenizce re'sen dikkate alınacak nedenlerle, öncelikle Danı tay 8. Daire tarafından 2024/6234 E. ve 2026/1948 K. sayılı karar ile davamızın reddine karar verilmi olup söz

konusu karar hukuka aykırı oldu undan öncelikle ilgili karara ilişkin temyiz istemimizin kabulü ile hukuka aykırı Danıştay 8. Daire kararının bozularak, davalı Millî Eğitim Bakanlığı tarafından "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli" olarak tanıtılan ve 27/05/2024 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanarak yürürlüğe giren eğitim programı de i ikli i bir bütün halinde TAMAMI yetki, ekil, sebep, konu, amaç yönlerinden hukuka, Anayasaya, AYM ve AYM içtihatlarına, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi kararına, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununa aykırı olması nedenleriyle, tamamının iptali ile yürütmesinin durdurulmasına karar verilmesini, yargılama giderlerinin ve vekalet ücretinin karı tarafa yükletilmesine karar verilmesini vekaleten talep ederiz. Saygılarımızla. 08.06.2026

TEMYZ EDEN DAVACILAR VEKİL

Av. Doğan ERKAN